

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών (2015-2020)»

[COM(2015) 285 final]

(2016/C 071/12)

Εισηγήτρια: η κ. Brenda KING

Στις 6 Ιουλίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών (2015-2020)»

[COM(2015) 285 final].

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 12 Νοεμβρίου 2015.

Κατά την 512η σύνοδο της ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 9 και 10 Δεκεμβρίου 2015 (συνεδρίαση της 10ης Δεκεμβρίου 2015), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ενέκρινε, με 176 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 5 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) χαιρετίζει τον δεδηλωμένο στόχο του σχεδίου δράσης της ΕΕ κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών⁽¹⁾, ειδικότερα «για την αντιμετώπιση και την πρόληψη της λαθραίας διακίνησης μεταναστών, με παράλληλη διασφάλιση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών», καθώς και «για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων της παράτυπης μετανάστευσης». Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι οι πρόσφυγες απολαύουν του ειδικού καθεστώτος το οποίο χορηγήθηκε από τη σύμβαση του ΟΗΕ του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων.

1.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες που προτείνονται στο σχέδιο δράσης για την εξουδετέρωση των δικτύων οργανωμένου εγκλήματος μέσω ερευνών βάσει εμπιστευτικών πληροφοριών και χρηματοοικονομικών ερευνών, για τον τερματισμό της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και για τη δήμευση των προϊόντων εγκλήματος· συνιστά, εντούτοις, θερμά την υιοθέτηση μιας πιο ισόρροπης και ολοκληρωμένης προσέγγισης στο πλαίσιο του σχεδίου αυτού, με την παροχή αναλυτικών στοιχείων όσον αφορά τον τρόπο κατά τον οποίο η ΕΕ θα προστατεύσει και θα συνδράμει όσους μεταφέρονται λαθραία.

1.3. Βάσει της δήλωσης που περιλαμβάνεται στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία «τα δίκτυα λαθραίας διακίνησης μπορούν να αποδυναμωθούν εάν μειωθεί ο αριθμός των ατόμων που ζητούν τις υπηρεσίες τους», η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, κατά την άποψη του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC), «στις μέρες μας είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, για πολλά άτομα που ζουν σε φτωχές χώρες ή σε ζώνες που πλήττονται από ένοπλες συγκρούσεις και πολιτική αστάθειας να εξασφαλίσουν θέρωση στον χώρο Σένγκεν. Άτομα και ομάδες που δρουν με κερδοσκοπικό σκοπό επωφελήθηκαν από αυτή την κατάσταση και δημιούργησαν κερδοφόρες επιχειρήσεις για να ανταποκριθούν στη ζήτηση διέλευσης των συνόρων»⁽²⁾. Η ΕΟΚΕ συνιστά, κατά συνέπεια, να ληφθούν προληπτικά μέτρα με στόχο να εισακουστεί το αίτημα που υπέβαλε ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ προς την ΕΕ «προκειμένου να εξετάσει τη δυνατότητα επέκτασης των νόμιμων και ασφαλών διαύλων εισδοχής [των προσφύγων και των μεταναστών] στην Ευρώπη, έτσι ώστε να μην αφήνονται στο έλεος εγκληματικών δικτύων και να μην πραγματοποιούν επισφαλή ταξίδια διά θαλάσσης». Οι δηλώσεις αυτές αντικατοπτρίζουν τις συστάσεις που έχουν διατυπωθεί σε πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με τη μετανάστευση.

1.4. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι επιβάλλεται να τεθούν σε εφαρμογή οι αρχές της αλληλεγγύης και επιμερισμού της ευθύνης, προκειμένου να εξασφαλιστεί μια πιο ισόρροπη κατανομή των αιτήσεων ασύλου μεταξύ των κρατών μελών. Η σύμβαση του Δουβλίνου θα χρειαστεί να προσαρμοστεί κατά τρόπο ώστε να αντικατοπτρίζει αυτό το πιο αμερόληπτο σύστημα και να διαφυλάττει τη συμφωνία του Σένγκεν.

⁽¹⁾ COM(2015) 285 final.

⁽²⁾ Ομιλία της κ. Martina Hanke, εκπροσώπου του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC-UN Office on Drugs and Crime) κατά τη δημόσια ακρόαση της ΕΟΚΕ με θέμα τη λαθραία διακίνηση μεταναστών — Βρυξέλλες, 12 Οκτωβρίου 2015.

1.5. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προσυπογράφει τη δήλωση του προέδρου της Επιτροπής κ. Jean-Claude Juncker, ο οποίος προειδοποίησε τα κράτη μέλη να μην προσπαθήσουν να επωφεληθούν από την προσφυγική κρίση για την κατάργηση της συμφωνίας του Σένγκεν⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να παρακολουθήσει προσεκτικά τις σχετικές εξελίξεις και να διασφαλίσει την ταχεία εξομάλυνση της κατάστασης.

1.6. Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης να ενισχυθούν οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) για την επίτευξη του έργου της, ιδίως όσον αφορά τις επιχειρησιακές δραστηριότητες υποστήριξης και τις κοινές ομάδες υποστήριξης για το άσυλο στα κράτη μέλη που χρειάζονται ειδική ή επείγουσα υποστήριξη. Είναι μείζονος σημασίας να εξασφαλίσει η ΕΕ μια πιο εναρμονισμένη, συνεπή, ανεξάρτητη και ευπροσάρμοστη χρήση της χορήγησης ανθρωπιστικών θεωρήσεων από τα κράτη μέλη, όπως ακριβώς προβλέπεται στον Κοινό Κώδικα Θεωρήσεων.

1.7. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την τελευταία πρόταση της Επιτροπής για «την αντιμετώπιση της εξωτερικής διάστασης της προσφυγικής κρίσης»⁽⁴⁾, συμπεριλαμβανομένης επίσης της δημιουργίας του Καταπιστευματικού Ταμείου Έκτακτης Ανάγκης για την Αφρική. Σε αυτήν την τελευταία πρόταση φαίνεται να αναγνωρίζεται ότι η αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της μετανάστευσης είναι ευρύτερη από τις εσωτερικές υποθέσεις και την ασφάλεια, αλλά συνδέεται και με άλλους τομείς πολιτικής όπως το εμπόριο, η ανάπτυξη, η εξωτερική πολιτική και η ένταξη. Η εν λόγω προσέγγιση είναι επίσης σύμφωνη με την αρχή της πολιτικής συνοχής της ΕΕ που αφορά τη διεθνή αναπτυξιακή συνεργασία.

1.8. Για την αντιμετώπιση των γενεσιουργών κοινωνικοοικονομικών αιτιών της παράτυπης διακίνησης μεταναστών, η ΕΟΚΕ συνιστά να χρησιμοποιηθεί ως μακροπρόθεσμη λύση το Θεματολόγιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει στα κράτη μέλη της ΕΕ τη δέσμευσή τους να διαθέσουν 0,7 % του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος (ΑΕΕ) για αναπτυξιακή βοήθεια. Σε πολλές περιπτώσεις, η δέσμευση αυτή δεν έχει υλοποιηθεί και ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη περιορίσει την επίσημη αναπτυξιακή τους βοήθεια.

1.9. Δεδομένων των προκλήσεων με τις οποίες βρίσκεται αντιμέτωπη η Ευρώπη, λόγω της υποτονικής οικονομικής ανάπτυξης, της δημογραφικής γήρανσης και της μείωσης του πληθυσμού, καθώς και λόγω των ελλείψεων εργατικού δυναμικού, κρίνεται επίσης σημαντική η διασύνδεση των μεταναστευτικών πολιτικών της ΕΕ με τις πολιτικές που σχετίζονται με τη μετανάστευση και την ένταξη του εργατικού δυναμικού στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας, λαμβάνοντας υπόψη την πληθώρα των στοιχείων που καταδεικνύουν ότι η μετανάστευση αποτελεί ζωτική συνιστώσα της οικονομικής ανάκαμψης και ανάπτυξης στην Ευρώπη.

1.10. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η πολιτική επιστροφής της ΕΕ χρειάζεται να βελτιωθεί και υπενθυμίζει στην Επιτροπή την πληθώρα των συστάσεών της με μέλημα τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο ανά πάσα στιγμή.

1.11. Στην παρούσα γνωμοδότηση οι εκπρόσωποι των οργάνων της ΕΕ και των εθνικών κυβερνήσεων καλούνται να συνεκτιμήσουν τον πρωταρχικό ρόλο που διαδραματίζουν οι κοινωνικοί εταίροι και η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, με μέλημα να προσδοθεί κοινωνική διάσταση και προστιθέμενη αξία στις ευρωπαϊκές μεταναστευτικές πολιτικές.

1.12. Η ΕΟΚΕ ζητά επίσης να επιδειχθεί μεγαλύτερη προσοχή στη συστηματική χρηματοδότηση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που παρέχουν ζωτικής σημασίας βοήθεια προς τους μετανάστες καθ' όλη την πορεία τους προς ένα «ασφαλές λιμάνι», καθώς και κατά τις προσπάθειες ένταξής τους, αντισταθμίζοντας συχνά την έλλειψη θεσμικών ικανοτήτων. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την προσέγγιση που θα επιτρέψει να αναγνωριστούν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών για τον ρόλο που διαδραματίζουν στην κατανόηση του ζητήματος της παράνομης διακίνησης μεταναστών και για τον ρόλο τους ως διαμεσολαβητών στην παροχή βοήθειας σε άτομα σε καταστάσεις στις οποίες τα μεμονωμένα κράτη και η ΕΕ δεν μπορούν να έχουν άμεση πρόσβαση.

2. Ιστορικό

2.1. Στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για τη μετανάστευση⁽⁵⁾, το οποίο εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 13 Μαΐου 2015, περιγράφονται τα άμεσα μέτρα που θα ληφθούν από την Επιτροπή για την αντιμετώπιση της κρίσης στην περιοχή της Μεσογείου, και η καταπολέμηση της λαθραίας διακίνησης μεταναστών προσδιορίζεται ως προτεραιότητα «για την πρόληψη της εκμετάλλευσης μεταναστών από εγκληματικά δίκτυα και τη μείωση των κινήτρων για παράτυπη μετανάστευση».

2.2. Από τότε που εγκρίθηκε το εν λόγω σχέδιο δράσης, οι ταχέως μεταβαλλόμενες συνθήκες λόγω της άφιξης υψηλού αριθμού αιτούντων άσυλο δημιούργησαν μια έκτακτη κατάσταση η οποία ώθησε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ανάληψη αποφασιστικής δράσης με τη δημοσίευση, στις 9 Σεπτεμβρίου 2015, μιας ολοκληρωμένης δέσμης προτάσεων για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/commission/2014-2019/president/announcements/call-collective-courage_en

⁽⁴⁾ «Προσφυγική κρίση: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναλαμβάνει αποφασιστική δράση», Στρασβούργο, 9 Σεπτεμβρίου 2015.

⁽⁵⁾ COM(2015) 240 final.

2.3. Η πρόταση ⁽⁶⁾ της Επιτροπής αιτιολογείται λόγω της επίτασης του μεταναστευτικού φαινομένου στην Κεντρική και στην Ανατολική Μεσόγειο. Σύμφωνα με τον Frontex, από την 1η Ιανουαρίου έως τις 30 Αυγούστου 2015, οι διαδρομές της Κεντρικής και της Ανατολικής Μεσογείου και η διαδρομή των Δυτικών Βαλκανίων αποτελούν τις κυριότερες περιοχές παράτυπης διέλευσης των συνόρων κατά τη διείσδυση στην ΕΕ, αντιπροσωπεύοντας πάνω από το 99 % των συνολικών περιπτώσεων παράτυπης διέλευσης των συνόρων της ΕΕ. Από τα στοιχεία του Frontex προκύπτει επίσης ότι η διαδρομή των Δυτικών Βαλκανίων αντιπροσωπεύει πάνω από το 30 % του συνόλου των παράτυπων συννοριακών διελύσεων κατά το 2015. Το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί σε ροή αιτούντων άσυλο της τάξεως των 500 000 ατόμων και θέτει υπό έντονη πίεση τα παραμεθόρια κράτη της ΕΕ ⁽⁷⁾. Η πλειονότητα των ατόμων που φθάνουν στη διαδρομή της Κεντρικής Μεσογείου αποτελείται από μετανάστες προερχόμενους από τη Συρία και την Ερυθραία οι οποίοι, βάσει των στοιχείων της Eurostat για το πρώτο τρίμηνο του 2015, έχουν ποσοστό αναγνώρισης άσυλου υψηλότερο του 75 %. Ομοίως, η πλειονότητα των μεταναστών που φθάνουν μέσω της διαδρομής της Ανατολικής Μεσογείου και των Δυτικών Βαλκανίων προέρχονται από τη Συρία και το Αφγανιστάν. Τα στοιχεία αυτά είναι σύμφωνα με τη δήλωση του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC) στην οποία επισημαίνεται ότι πάνω από το 80 % των ατόμων που έφθασαν φέτος στην Ευρώπη διά θαλάσσης προέρχονται από τις δέκα πρώτες χώρες εκροής μεταναστών παγκοσμίως ⁽⁸⁾.

2.4. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), οι καταγεγραμμένοι Σύριοι πρόσφυγες ανέρχονταν σε 4 185 302, στις 4 Οκτωβρίου 2015. Ο αριθμός αυτός περιλαμβάνει 2,1 εκατομμύρια Σύρους που έχουν καταγραφεί από την Αίγυπτο, το Ιράκ, την Ιορδανία και τον Λίβανο, 1,9 εκατομμύρια Σύρους που έχουν καταγραφεί από την κυβέρνηση της Τουρκίας, καθώς και περισσότερους από 26 700 Σύρους πρόσφυγες που είναι καταγεγραμμένοι στη Βόρεια Αφρική ⁽⁹⁾.

2.5. Καθώς πλησιάζει η συμπλήρωση πενταετίας από την έναρξη της συριακής σύγκρουσης, σε μελέτη της UNHCR επισημαίνεται η ταχεία επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης των σύρων προσφύγων στην Ιορδανία, πολλοί εκ των οποίων έχουν περιπέσει σε συνθήκες έσχατης ένδειας λόγω της έκτασης της κρίσης και της ανεπαρκούς στήριξης εκ μέρους της διεθνούς κοινότητας, με χρηματοδότηση της έκκλησης βοήθειας της UNHCR για τη Συρία μόνο κατά 37 %. Η UNHCR επισημαίνει ότι, μέχρι να εξασφαλιστούν αρκετά χρήματα για την ενίσχυση των υποδομών στις γειτονικές χώρες (υποδοχής) της ΕΕ και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και των προοπτικών των προσφυγικών πληθυσμών εντός της επικράτειας των χωρών αυτών, η εκροή προσφύγων προς την Ευρώπη θα συνεχιστεί. Παρότι η μεγάλη πλειονότητα των προσφύγων είναι υπερβολικά φτωχοί για να εγκαταλείψουν τους προσφυγικούς καταυλισμούς, όσοι έχουν την οικονομική δυνατότητα καταφεύγουν στις «υπηρεσίες» λαθρεμπόρων.

2.6. Στην πρόταση της Επιτροπής για απόφαση του Συμβουλίου, της 9ης Σεπτεμβρίου 2015 ⁽¹⁰⁾, αναφέρεται ότι η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί τις εξελίξεις όσον αφορά τις μεταναστευτικές ροές, συμπεριλαμβανομένης της κατάστασης στο ανατολικό τμήμα της Ουκρανίας, σε περίπτωση περαιτέρω επιδείνωσης.

2.7. Αυτή η έκτακτη προσφυγική κρίση, η οποία προκύπτει σε μια συγκυρία κατά την οποία η οικονομική κατάσταση της ΕΕ επηρεάζει την ικανότητα και την προθυμία ορισμένων κρατών μελών —ιδιαίτερα των παραμεθόριων— να προσφέρουν ανθρωπιστικές υπηρεσίες, σύμφωνα με τη σύμβαση της Γενεύης ⁽¹¹⁾. Τα μέτρα λιτότητας έπληξαν επίσης τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που παρέχουν υπηρεσίες στους αιτούντες άσυλο. Ορισμένα κράτη μέλη αντέδρασαν με την καθέρωση αυστηρότερων συννοριακών ελέγχων, ενώ κάποια άλλα προώθησαν νόμους για την κράτηση και την επιβολή κυρώσεων σε όσους διασχίζουν τα σύνορα του χώρου Σένγκεν σε αναζήτηση ασύλου.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να απευθύνει ένα ηχηρό μήνυμα σε όλα τα όργανα λήψης αποφάσεων, προκειμένου η ΕΕ να ενεργεί ως πραγματική Ένωση με τη θέσπιση, την τήρηση και την εφαρμογή κοινών κανόνων. Κατά τη νέα φάση της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής θα πρέπει να υιοθετηθεί μια στρατηγική προσέγγιση, με μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη προοπτική, και να επέλθει επικέντρωση στην εξεύρεση ολιστικών και σφαιρικών δυνατοτήτων εξασφάλισης νόμιμων, ανοικτών και ευελικτών διαύλων εισδοχής στην ΕΕ ⁽¹²⁾. Στο πλαίσιο της παρούσας κρίσης, θα απαιτηθεί μια κοινή προσέγγιση για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων, εξουσιοδοτώντας παράλληλα την Επιτροπή και τους αρμόδιους ευρωπαϊκούς οργανισμούς να εκτελούν επιχειρησιακά καθήκοντα με ενδεδειγμένο επίπεδο χρηματοδότησης.

⁽⁶⁾ COM(2015) 451 final.

⁽⁷⁾ Βλ. υποσημείωση 6.

⁽⁸⁾ Βλ. υποσημείωση 2.

⁽⁹⁾ <http://data.unhcr.org>

⁽¹⁰⁾ Δελτίο Τύπου — «Προσφυγική κρίση: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναλαμβάνει αποφασιστική δράση» (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5596_el.htm).

⁽¹¹⁾ <http://www.unhcr.org/>

⁽¹²⁾ Διερευνητική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Οι ευρωπαϊκές μεταναστευτικές πολιτικές», γενικός εισηγητής ο κ. Giuseppe Iuliano (ΕΕ C 458 της 19.12.2014, σ. 7).

3.2. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να προσφέρει τη συμβολή της διατυπώνοντας στρατηγικές προτάσεις, με βάση προγενέστερες γνωμοδοτήσεις της για θέματα μετανάστευσης⁽¹³⁾. **Οι κοινωνικοί εταίροι και οι εκπρόσωποι της οργανωμένης κοινωνίας πολιτών, καθώς και ο κοινωνικός διάλογος**, θα πρέπει να συμμετέχουν σε όλα τα στάδια της διαδικασίας διαλόγου που θα οδηγήσει στην επόμενη φάση της **ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής**. Η «κοινωνική διάσταση» είναι καθοριστικής σημασίας για την εξασφάλιση της προστιθέμενης αξίας, της αναλογικότητας και του αντικτύπου των πολιτικών αυτών.

3.3. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ ζητά να ληφθεί υπόψη η **δημογραφική κατάσταση, η γήρανση του πληθυσμού και η κατάσταση των αγορών εργασίας** στα κράτη μέλη. Στη διερευνητική της γνωμοδότηση του 2011⁽¹⁴⁾ όσον αφορά τον **ρόλο της μετανάστευσης σε σχέση με τη δημογραφική κατάσταση στην Ευρώπη**, η ΕΟΚΕ επισήμανε ότι κατά τα προσεχή χρόνια αναμένεται αύξηση της μετανάστευσης εργαζομένων και οικογενειών προερχόμενων από τρίτες χώρες. Η ΕΕ χρειάζεται **ανοικτή και ευέλικτη νομοθεσία**, η οποία να επιτρέπει τη μετανάστευση για εργασιακούς λόγους μέσω νόμιμων και διαφανών διαύλων, τόσο για τους εργαζομένους υψηλού και μέσου επιπέδου κατάρτισης όσο και για τις λιγότερο εξειδικευμένες δραστηριότητες, με την προϋπόθεση ότι τα κράτη μέλη διατηρούν την ευχέρεια να καθορίζουν τον αριθμό των εισερχομένων στην επικράτειά τους. Ταυτόχρονα, αναγνωρίζεται ότι η μετανάστευση δεν αποτελεί τη μοναδική αντίδραση στις ελλείψεις της αγοράς εργασίας και ότι τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να εξετάσουν άλλες πιο ενδεδειγμένες λύσεις.

3.4. Η ΕΟΚΕ τάσσεται οδυνάρα υπέρ της αναθεώρησης του κανονισμού του Δουβλίνου, καθώς το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχουν επισημάνει την εγγενή αδυναμία που χαρακτηρίζει τον εν λόγω κανονισμό. Η ανάθεση της ευθύνης για την εξέταση του καθεστώτος του πρόσφυγα κατά την αρχική είσοδο στην ΕΕ έχει επιβαρύνει υπερβολικά τα παραμεθόρια κράτη.

3.5. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί σοβαρά για τη συντελούμενη υπονόμηση της συμφωνίας του Σένγκεν διότι η εν λόγω συμφωνία αποτελεί ένα από τα θεμελιώδη επιτεύγματα που αποβαίνουν προς όφελος των πολιτών της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για την απόφαση των κρατών μελών που έχουν προβεί ή σχεδιάζουν να προβούν στην επαναφορά των συνοριακών ελέγχων εντός του χώρου Σένγκεν και καλεί την Επιτροπή να παρακολουθήσει προσεκτικά τις σχετικές εξελίξεις και να διασφαλίσει την ταχεία εξομάλυνση της κατάστασης.

3.6. Στην ανακοίνωση υποδεικνύεται ότι το σχέδιο δράσης θα πρέπει να ενταχθεί στο ευρύτερο πλαίσιο των προσπαθειών της ΕΕ για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων της παράτυπης μετανάστευσης και κατόπιν, στην επόμενη φάση, εξετάζεται η επιχείρηση που αποσκοπεί στην αναγνώριση, κατάληψη και καταστροφή των σκαφών που χρησιμοποιούνται από τους διακινητές. Η ΕΟΚΕ διαφωνεί έντονα με την άποψη ότι η απόκτηση πρόσβασης σε σκάφος αποτελεί γενεσιουργό αιτία της παράτυπης μετανάστευσης. Αντίθετα, θεωρεί ότι η αυστηρή επικέντρωση στην κατάσχεση των σκαφών απλώς επιδεινώνει τους κινδύνους για τους λαθραία μεταφερόμενους μετανάστες διότι οι διακινητές καταφεύγουν στη χρήση φθηνότερων και πιο επικίνδυνων σκαφών.

3.7. Η ΕΟΚΕ συνιστά να αντιμετωπιστεί η αναποτελεσματικότητα των πολιτικών αναπτυξιακής βοήθειας για τις χώρες προέλευσης των μεταναστών και να δεσμευτούν εκ νέου τα κράτη μέλη της ΕΕ έναντι του υποσχεθέντος 0,7 % του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος για αναπτυξιακή βοήθεια. Επιπλέον, η ΕΕ θα πρέπει να διασφαλίσει ότι και οι άλλες σχετικές πολιτικές, όπως η πολιτική για το διεθνές εμπόριο, τη γεωργία και την ενέργεια, καθώς και η εξωτερική πολιτική, έχουν θετική επίδραση τόσο στην κοινωνική και οικονομική σταθερότητα όσο και στην ανάπτυξη των χωρών προέλευσης, σύμφωνα με την αρχή της πολιτικής συνοχής της ΕΕ που αφορά τη διεθνή αναπτυξιακή συνεργασία.

3.8. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η βοήθεια εκ μέρους των κρατών μελών και οι ενισχύσεις της ΕΕ μπορούν να συντελέσουν στην επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων μόνον σε μια ασφαλή και προστατευμένη κοινωνία, χωρίς πολέμους και σοβαρά προβλήματα ασφάλειας. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να θέσει η διεθνής κοινότητα σε εφαρμογή τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, οι οποίοι εγκρίθηκαν από τους παγκόσμιους ηγέτες στη διάσκεψη κορυφής των Ηνωμένων Εθνών τον Σεπτέμβριο του 2015. Οι στόχοι αυτοί εκτείνονται από την εξάλειψη της φτώχειας, τη χειραφέτηση όλων των κοριτσιών και των γυναικών, τη μείωση των ανισοτήτων εντός και μεταξύ των χωρών, την προώθηση της διαρκούς, χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους, έως την **προαγωγή ειρηνικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών**.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τους δεδηλωμένους στόχους που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών», αλλά συνιστά θερμά την υιοθέτηση μιας πιο ισόρροπης και ολοκληρωμένης προσέγγισης στο πλαίσιο του σχεδίου αυτού για την επίτευξη των εν λόγω στόχων. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι δεν παρέχονται αναλυτικά στοιχεία όσον αφορά τον τρόπο κατά τον οποίο η ΕΕ θα προστατεύσει και θα συνδράμει όσους μεταφέρονται λαθραία, αλλά και ότι δεν πραγματοποιείται συγκεκριμένη αναφορά στον θετικό ρόλο της μετανάστευσης στην αγορά εργασίας και στην οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης.

⁽¹³⁾ «Immigration: Integration and Fundamental Rights» (Μετανάστευση: Ένταξη και θεμελιώδη δικαιώματα), ΕΟΚΕ, 2012, (<http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-822-en-c.pdf>).

⁽¹⁴⁾ Διερευνητική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ο ρόλος της νόμιμης μετανάστευσης στο πλαίσιο της δημογραφικής πρόκλησης», εισηγητής ο κ. Luis Miguel Pariza Castaños (ΕΕ C 48 της 15.2.2011, σ. 6).

4.2. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι, παρά την ύπαρξη διάκρισης μεταξύ της λαθραίας διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων, δεν γίνεται διάκριση μεταξύ των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο. Η παράμετρος αυτή είναι σημαντική, όπως υπενθύμισε ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ στους ευρωπαίους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων, επισημαίνοντας τα εξής: «Η συντριπτική πλειονότητα των ατόμων που επιχειρούν αυτά τα επίπονα και επικίνδυνα ταξίδια είναι πρόσφυγες που προσπαθούν να ξεφύγουν από χώρες όπως η Συρία, το Ιράκ και το Αφγανιστάν. Το δικαίωμα προστασίας και ασύλου των προσφύγων κατοχυρώνεται από το διεθνές δίκαιο και έχει από μακρόν αναγνωριστεί εκ μέρους των κρατών. Κατά την εξέταση των αιτήσεων ασύλου, τα κράτη δεν μπορούν να κάνουν διακρίσεις λόγω θρησκείας ή άλλων στοιχείων ταυτότητας, ούτε να αναγκάσουν τους πρόσφυγες να επιστρέψουν στις περιοχές από τις οποίες έχουν διαφύγει εάν υπάρχει βάσιμος φόβος δίωξης ή επίθεσης. Δεν πρόκειται μόνο για ζήτημα διεθνούς δικαίου· αποτελεί επίσης καθήκον που έχουμε ως ανθρώπινα όντα». Ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ συνέχισε ως εξής: «Απευθύνω έκκληση προς όλες τις ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις να προωθούν σφαιρικές λύσεις, να επεκτείνουν τους ασφαλείς και νόμιμους διαύλους μετανάστευσης και να ενεργούν με ανθρωπιά και φιλευσπλαχνία, σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις τους»⁽¹⁵⁾. Η ΕΟΚΕ συνιστά να αντιμετωπίζονται όλα τα άτομα που επιχειρούν το επισφαλές ταξίδι προς την Ευρώπη ως πρόσφυγες, σύμφωνα με τη σύμβαση της Γενεύης του 1951 και με το Πρωτόκολλό της του 1967, έως ότου αποδειχθεί το αντίθετο.

4.3. Ενισχυμένη αστυνομική και δικαστική αντιμετώπιση

4.3.1. Η ΕΟΚΕ συνιστά μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση για την καταπολέμηση της λαθραίας διακίνησης, η οποία έγκειται στην εξασφάλιση της πρόσβασης των αιτούντων άσυλο σε ασφαλείς και νόμιμους διαύλους μετανάστευσης. Η προσέγγιση αυτή, σε συνδυασμό με την εξουδετέρωση των δικτύων οργανωμένου εγκλήματος μέσω ερευνών βάσει εμπιστευτικών πληροφοριών και χρηματοοικονομικών ερευνών, θα αποτελέσει πιο αποτελεσματικό, ανθρώπινο και οικονομικά αποδοτικό μέτρο.

4.3.2. Η ΕΟΚΕ προτρέπει σθεναρά τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων της ΕΕ να μεριμνούν για τη «μη πρόκληση ζημίας» και να εξετάζουν τόσο τις εκούσιες όσο και τις ακούσιες συνέπειες των παρεμβάσεών τους. Η απόφαση της ΕΕ για την αντικατάσταση της επιχείρησης Mare Nostrum (με εστίαση στην έρευνα και διάσωση) από την επιχείρηση «Τρίτων» (με εστίαση στη φύλαξη των συνόρων) δεν επέφερε μείωση του αριθμού των ατόμων που επιχειρούν επικίνδυνα ταξίδια για να φθάσουν στην Ευρώπη. Αντ' αυτού, η συγκεκριμένη απόφαση συνέβαλε σε δραματική αύξηση του αριθμού των ανθρώπινων ζών που χάνονται στη Μεσόγειο. Έως την 31η Μαΐου του 2015, 1 865 άτομα είχαν χάσει τη ζωή τους προσπαθώντας να διασχίσουν τη Μεσόγειο, έναντι 425 ατόμων κατά την ίδια περίοδο του 2014⁽¹⁶⁾. Το γεγονός αυτό εξηγεί επίσης τη μετατόπιση προς ροές μεταναστών που ταξιδεύουν διά ξηράς στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων με κατεύθυνση την Ουγγαρία. Οι ερωτηθέντες μετανάστες εκατέρωθεν των ουγγρικών συνόρων δήλωσαν ότι επέλεξαν τη διαδρομή των Βαλκανίων ως λιγότερο ακριβή και έπειτα από πρόταση των διακινητών.

4.3.3. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι οι διακινητές έχουν την ικανότητα να προσαρμόζονται στις πολιτικές αποφάσεις της ΕΕ, όσον αφορά π.χ. την ενίσχυση των συνοριακών περιπολιών στη Μεσόγειο και την καταστροφή των σκαφών. Ακούσια συνέπεια της προσέγγισης της ΕΕ για την «κήρυξη πολέμου κατά των διακινητών» υπήρξε η πρόκληση χάους στα σύνορα της ΕΕ, η απώλεια ανθρώπινων ζών στην Ευρώπη, τόσο στην ξηρά όσο και στη θάλασσα, καθώς και η δημιουργία εντάσεων μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.

4.4. Ενισχυμένη πρόληψη της λαθραίας διακίνησης μεταναστών και βοήθεια σε ευάλωτους μετανάστες

4.4.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η Επιτροπή οφείλει να ενισχύσει την πρόληψη της λαθραίας διακίνησης και την παροχή βοήθειας σε ευάλωτους μετανάστες· ωστόσο, το εγχείρημα αυτό χρειάζεται να υλοποιηθεί με συνεκτικό τρόπο, θέτοντας ως ύψιστη προτεραιότητα τη διάσωση ανθρώπινων ζών.

4.4.2. Σύμφωνα με στοιχεία του Frontex, το 70 % των ατόμων που καταφεύγουν σε διακινητές για να διασχίσουν τα σύνορα της ΕΕ κατάγονται από τη Συρία, την Ερυθραία και το Ιράκ. Για τις εθνικότητες αυτές, το ποσοστό αναγνώρισης ασύλου στην ΕΕ — βάσει των στοιχείων της Eurostat — είναι ίσο ή υψηλότερο του 75 %. Δεδομένου ότι πρόκειται για άτομα και οικογένειες που προσπαθούν να διαφύγουν επειδή κινδυνεύουν να υποστούν δίωξη ή επίθεση, οποιαδήποτε εκστρατεία στα μέσα ενημέρωσης σχετικά με τους κινδύνους της λαθραίας διακίνησης είναι ανώφελη.

4.4.3. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει στην Επιτροπή ότι υπάρχουν ήδη ορισμένα μέσα για την ανάληψη δράσης κατά της απασχόλησης παράτυπων μεταναστών σε εθνικό επίπεδο. Η πρόταση της Επιτροπής για τη χρήση περιορισμένων πόρων, με εστίαση σε συγκεκριμένους οικονομικούς τομείς στο επίπεδο της ΕΕ, θα αποβεί δαπανηρή και αναποτελεσματική.

⁽¹⁵⁾ Δήλωση, Νέα Υόρκη, 28 Αυγούστου 2015.

⁽¹⁶⁾ Στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (διαθέσιμα στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://missingmigrants.iom.int/incidents>). «Migration Read All About It, Mediterranean Update: 101 900 migrant arrivals in Europe in 2015» (Διαβάστε τα πάντα σχετικά με τη μετανάστευση — Επικαιροποιημένα στοιχεία για τη Μεσόγειο: 101 900 αφίξεις μεταναστών στην Ευρώπη το 2015) (διατίθεται στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://weblog.iom.int/mediterranean-flash-report-0>) (αμφότερες οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις προσπελάστηκαν στις 10 Ιουνίου 2015).

4.4.4. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη δήλωση που περιλαμβάνεται στο σχέδιο δράσης «για την παροχή συνδρομής και προστασίας στους λαθραία μεταφερόμενους μετανάστες, και ειδικότερα στις ευάλωτες ομάδες όπως τα παιδιά και οι γυναίκες». Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, πέρα από αυτή τη δήλωση, στο σχέδιο δράσης δεν προσδιορίζεται τι ακριβώς μέλλει γενέσθαι. Η παράμετρος αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία διότι τα άτομα που αναζητούν προστασία στην Ευρώπη είναι σε μεγάλο βαθμό παιδιά ασυνόδευτα ή χωρισμένα από τις οικογένειές τους. Στην Ιταλία, την Ουγγαρία και τη Μάλτα, κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2015, έφθασαν περίπου 19 000 παιδιά ασυνόδευτα ή χωρισμένα από τις οικογένειές τους. Σε ορισμένα παραμεθόρια κράτη μέλη της ΕΕ, τα οποία δεν συμμορφώνονται πλήρως με τα διεθνή πρότυπα, παρατηρούνται ακατάλληλες συνθήκες υποδοχής, ανεπαρκείς διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα, χαμηλά ποσοστά αναγνώρισης, καθώς και ελλιπής πρόσβαση σε βιώσιμες λύσεις στον τομέα της υγείας και της στέγασης. Στο σχέδιο δράσης απαιτείται να προσδιοριστεί επακριβώς ο τρόπος κατά τον οποίο τα κράτη μέλη θα ενισχυθούν με τους απαιτούμενους πόρους προκειμένου να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες που τους αναλογούν δυνάμει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και του διεθνούς δικαίου περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και — ειδικότερα— σύμφωνα με τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού⁽¹⁷⁾.

4.4.5. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ο αποτελεσματικότερος τρόπος για την παροχή βοήθειας με παράλληλη αποδυνάμωση των δικτύων διακίνησης συνίσταται στον περιορισμό των ατόμων που καταφεύγουν στις «υπηρεσίες» τους, παρέχοντάς τους εναλλακτικά, νόμιμα μέσα μετάβασης στην Ευρώπη, από τρίτες χώρες που βρίσκονται σε όμορες περιφέρειες της Ευρώπης. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα καταστεί δυνατή η προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως προβλέπεται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

4.4.6. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι είναι ζωτικής σημασίας η πραγματοποίηση διάκρισης μεταξύ εκείνων που επιδίδονται σε λαθραία διακίνηση μεταναστών με κερδοσκοπικό σκοπό και εκείνων που παρέχουν βοήθεια στους μετανάστες. Χιλιάδες ευρωπαίοι πολίτες τους έχουν προσφέρει μεταφορά και καταλύμα είτε δωρεάν είτε σε κανονική ή μειωμένη τιμή. Η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και η επίδειξη αλληλεγγύης θα πρέπει να ενθαρρύνονται και όχι να τιμωρούνται στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης της ΕΕ κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών.

4.4.7. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η αποτελεσματικότητα της πολιτικής της ΕΕ σχετικά με την επιστροφή των μεταναστών χρειάζεται να βελτιωθεί και δράττεται της ευκαιρίας για να υπενθυμίσει στην Επιτροπή την πληθώρα των συστάσεων της με μέλημα τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο ανά πάσα στιγμή, από τη διάσωση ή την υποδοχή τους, ενόσω αξιολογούνται οι αιτήσεις τους προκειμένου να προσδιοριστεί εάν ο εκάστοτε αιτών δικαιούται να αποκτήσει καθεστώς προστασίας ή βρίσκεται σε παράτυπη κατάσταση. Ο επαναπατρισμός των μεταναστών πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί, προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι «κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση» (αρχή της μη απομάκρυνσης). Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι αντιτίθεται στην επιστροφή ασυνόδευτων ανηλίκων, ατόμων που χρειάζονται ιατρική περίθαλψη και εγκύων γυναικών.

4.5. Μεγαλύτερη συνεργασία με τρίτες χώρες

4.5.1. Η ΕΟΚΕ τάσσεται σθεναρά υπέρ της στενής συνεργασίας με τρίτες χώρες καθ' όλο το μήκος της διαδρομής που ακολουθεί η λαθραία διακίνηση. Η ΕΟΚΕ τάσσεται σθεναρά υπέρ της στενής συνεργασίας με τρίτες χώρες καθ' όλο το μήκος της διαδρομής που ακολουθεί η λαθραία διακίνηση. Παρότι η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η έμφαση θα πρέπει να δοθεί στη στήριξη της διαχείρισης των συνόρων, εκτιμά επίσης ότι πρώτιστη προτεραιότητα σε αυτόν τον τομέα θα πρέπει να είναι η συνεργασία και ο συντονισμός σε επίπεδο ΕΕ μεταξύ του υφιστάμενου Δικτύου Αξιωματούχων-Συνδέσμων Μετανάστευσης, Ευρωπαίων Αξιωματούχων-Συνδέσμων Μετανάστευσης και διπλωματικών αντιπροσώπων των κρατών μελών.

4.5.2. Στόχος του συντονισμού αυτού για τα όργανα της ΕΕ —Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (EYED) και κράτη μέλη— θα πρέπει να είναι η υλοποίηση συμφωνημένων διαδικασιών προκειμένου να παρασχεθεί στους ενδιαφερομένους η δυνατότητα υποβολής αιτήσεων για την έκδοση ανθρωπιστικών θεωρήσεων και τη χορήγηση ασύλου από τις χώρες καταγωγής τους ή από κάποια ασφαλή όμορη χώρα, διασφαλίζοντας μια εναλλακτική, ανθρωπίνη και νόμιμη διαδρομή για τη μετάβαση στην Ευρώπη. Θα ήταν σκόπιμο να δημιουργηθούν «κομβικά σημεία υποδοχής» (hotspots) σε όμορες χώρες, όπως η Τουρκία, ο Λίβανος, η Ιορδανία και η Λιβύη, όπου θα μπορούσαν να αξιολογούνται οι ενδιαφερόμενοι και εκείνοι που πληρούν τα κριτήρια για την απόκτηση ασύλου στην ΕΕ να λαμβάνουν ανθρωπιστική θεώρηση, όπως συμβαίνει επί του παρόντος στη Βραζιλία. Επίσης, κρίνεται σημαντική η προαγωγή του διαλόγου και της συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που έρχονται σε άμεση επαφή με τους πρόσφυγες στο πλαίσιο των εν λόγω ενεργειών, με στόχο τόσο τη διασφάλιση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όσο και την αποτελεσματικότερη επεξεργασία των αιτήσεων.

⁽¹⁷⁾ <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/crc.pdf>

4.5.3. Το πλεονέκτημα των εν λόγω ανθρωπιστικών θεωρήσεων έγκειται στο γεγονός ότι μειώνουν την πίεση που ασκείται στα παραμεθόρια κράτη της ΕΕ, διασφαλίζουν την αντιμετώπιση των αιτούντων άσυλο με τα θεμελιώδη δικαιώματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και, επιπλέον, μετατρέπουν τη λαθραία διακίνηση μεταναστών σε εγχείρημα υψηλού κινδύνου και χαμηλού κέρδους. Το δικαίωμα διαμονής θα μπορούσε προσωρινά να βασιστεί στο εάν και κατά πόσον είναι ασφαλής η επιστροφή των προσφύγων στη χώρα καταγωγής τους ή να συνδεθεί με την αγορά εργασίας, λόγω της έλλειψης δεξιοτήτων και των δημογραφικών προκλήσεων που επηρεάζουν την οικονομική ανάπτυξη στην Ευρώπη.

Βρυξέλλες, 10 Δεκεμβρίου 2015.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γεώργιος ΝΤΑΣΗΣ
